

5 centiem 25-jarig Regeringsjubileum Leopold I (1856)

- Vz: De stad Brussel zit naar links, getooid met een muurkroon; ze houdt een scepter met de linkerhand en plaatst met de rechter een palmtak op een buste van Leopold I, die op een sokkel geplaatst is met inschrift L; boven de grondlijn: JOUVENEL; eronder: XXI JUIL. MDCCCLVI.
- Kz: In een lauwerkrans, op vijf lijnen:
XXVe / ANNIVERSAIRE / DE / L'INAUGURATION / DU ROI

Leopold I

Leopold van Saksen-Coburg-Gotha werd in 1790 geboren als tweede zoon van hertog Frans Ferdinand Anton van Saksen-Coburg-Saalfeld en van Augusta van Reuss-Ebendorf. Hij bracht zijn jeugd niet door in het hertogelijk kasteel van Ehrenburg, maar in een grote burgerwoning in de Steingasse te Coburg, waar zijn vader woonde tot hij in 1810 de regering van het hertogdom overnam. In zijn jeugd was hij romantisch aangelegd, zoals wel het merendeel van de jonge mensen van zijn generatie die “in” waren. Toen Duitsland onder de voet werd gelopen door de troepen van Napoleon, wemelde het in Coburg van Franse en Duitse vluchtelingen. De oude hertog ruïneerde zich bijna met de gastvrijheidplicht tegenover al die adellijke vluchtelingen. Het hertogdom werd in beslag genomen door de Fransen toen bleek dat de troonopvolger Ernest, Leopolds oudere broer, aan de zijde van Pruisen streed. Napoleon gaf aan Ernest zijn vorstendom terug, zodat beide broers wel verplicht waren Napoleon in Parijs te gaan bedanken. Leopold vroeg aan Napoleon de toelating dienst te mogen nemen in het Russisch leger. Dit is niet zo verwonderlijk vermits de Saksen-Coburgs verwant waren met de Romanovs. Napoleon weigerde omdat hij Leopold bij zijn lijfwacht wilde hebben.

Tenslotte bereikte hij zijn doel toch langs keizerin Josephine om. Hij nam dienst in het leger van tsaar Alexander. Wanneer er later oorlog uitbrak tussen Frankrijk en Rusland zou Leopold tegen het Franse leger strijden. Hij nam deel aan de bezetting van Parijs en kwam dan met de legerstaf van de tsaar in Londen terecht waar hij door de Russische ambassade in een eerder armelijke huurwoning van High Street werd gehuisvest. Leopold werd voorgesteld aan prinses Charlotte van Wales, de waarschijnlijke erfgename van de Britse troon. Ze had besloten zelf een echtgenoot te kiezen, tegen alle geplogenheden van die tijd in. Ze weigerde de kandidatuur van de troonopvolger der Nederlanden en verkoos de zeer knappe maar arme Leopold. Eerst weigerde de regent doch gaandeweg kreeg Leopold steun bij vooraanstaande Britse kringen. Het huwelijk ging tenslotte door in 1816. Leopold werd zodoende de toekomstige prins-gemaal van Engeland. Charlotte bracht echter een doodgeboren kind ter wereld en stierf zelf enkele uren later. Hij had de rang van koninklijke prins in Engeland en was er zeer geliefd. Hij weigerde het verzoek van de zopas onafhankelijk geworden Griekse staat om hun koning te worden. Hij aanvaardde echter wel het verzoek van het Belgisch Congres. Hij kwam in België aan zonder een gevolg van hovelingen, enkel vergezeld van tien knechten, meestal Duitsers en een enkele Engelse butler. De knechten van de koning hadden een voor die tijd een niet onaardig loon. Een kamerknecht verdiende 3.000 F per jaar, een gewone knecht 2.400 F. Leopold legde op 21 juli 1831 de eed af aan het Belgische volk. Om zijn internationale positie te versterken huwde hij in 1831 met Louise-Marie, dochter van

de Franse koning Louis-Philippe. Terwijl in 1848 in de naburige landen de monarchieën wankelden, bleef België kalm. Het feit dat hij als enige vorst niets van zijn populariteit had ingeboet, bezorgde hem een enorm aanzien in gans Europa. Blijkbaar zou hij op dat ogenblik ook kunnen aanspraak maken hebben op de Duitse keizerskroon. Leopold had de buitenlandse politiek van het land voor zichzelf voorbehouden. Hij was trouwens ongetwijfeld de beste specialist van het land wat de Europese politiek betrof. Hij sprak of las een hele reeks talen: Duits, Engels, Frans, Nederlands, Russisch, Italiaans en Spaans.

Daar hij de oom was van koningin Victoria en de schoonzoon van Louis-Philippe was hij in een bijzonder goede situatie om in allerlei internationale conflicten te bemiddelen. Hij trachtte met alle middelen het imago van België te verbeteren bij de Europese mogendheden, die het Belgisch experiment maar half betrouwden en de zeer liberale grondwet als een gevaarlijk precedent aanzagen. Hij had de sympathie van andere landen broodnodig om zich te beschermen tegen de territoriale honger van Napoleon III. Leopold I liet de forten van Antwerpen versterken en het leger beter uitrusten opdat het een eventuele aanval zou kunnen opvangen en weerstand bieden tot er hulp zou komen opdagen.

Wat de binnenlandse politiek betreft had hij enkele voortreffelijke ministers ter beschikking om hem in zijn taak bij te staan: Charles Rogier en Frère-Orban. Leopold was er in Engeland getuige van geweest hoe de traditionele kaders van handel en economie begonnen plaats te maken voor nieuwe structuren en hoe nijverheid en industrie in versneld tempo mechaniseerden, automatiseerden en overschakelden op stoomkracht. Zijn ruime visie op deze zaken maakte hem tot een van de drijvende krachten van de Industriële Revolutie in België. Deze technische verandering ging echter gepaard met zeer zware sociale problemen. In Vlaanderen had men deze vooruitgang nog niet aanvaard in de textielnijverheid en was men ervan overtuigd dat alleen de Vlaamse boerinnen dankzij hun goed speeksel sterke draad konden produceren. Door de crisis in de textielnijverheid zakten de lonen tot 18 centiem per dag in 1848, wat niet meer voldoende was om in leven te blijven. Daarenboven was er hongersnood; de aardappelziekte had 91,5 % van de oogst vernield; de graanoogst was mislukt. In Nederbrakel werd een geslachte hond per opbod verkocht aan 6 centiem per pond. Afgemaakte of gestorven zieke dieren werden 's nachts opgegraven en opgegeten. In 1847 maaide de tyfus daarenboven hele families weg. In al deze miserie vond het socialisme een geschikte voedingsbodem maar toch bleef de bevolking vertrouwen hebben in de koning en zijn regering.

21 juli 1856

De Belgen waren er zich wel degelijk van bewust dat het land zijn bestaan voor een groot deel te danken had aan de kunde en de persoonlijkheid van Leopold I. In 1856 werd het plan opgevat de koning ter gelegenheid van zijn 25-jarig regeringsjubileum op grootse wijze te vieren. Het werd het grootste Belgische feest van de 19de eeuw en één van de grootste die het land ooit heeft gekend. Bij wet van 23 maart 1856 werd 300.000 goudfrank ter beschikking gesteld en de wet van 31 maart 1857 stelde daarenboven nog 385.000 frank ter beschikking om de kosten te betalen. Daarbij komt nog het geld van omhalingen voor triomfbogen en andere versieringen, het geld dat steden e.d. betaalden voor praalwagens, zodat het ganse feest waarschijnlijk meer dan een miljoen goudfrank kostte.

Op 21 juli was Brussel onherkenbaar geworden. Op alle kruispunten stonden enorme triomfbogen; de gevels waren versierd en bevlagd, met bloemen overladen. Overal waren kleinere decoratieve constructies aangebracht, zoals bijvoorbeeld een enorm vijffrankstuk op het fronton van het koninklijk muntatelier. Op de Grote Markt werd voor de duur van het feest een zeer grote fontein opgericht met drie bekkens. Het Koninklijk Plein werd gedomineerd door twee enorme triomfbogen waarvan er een 25 m hoog was en 1500 m² versierde oppervlakte bevatte. Op het St.-Jozefsplein was de 30 meter hoge koninklijke tribune opgericht met rode fluwelen draperieën.

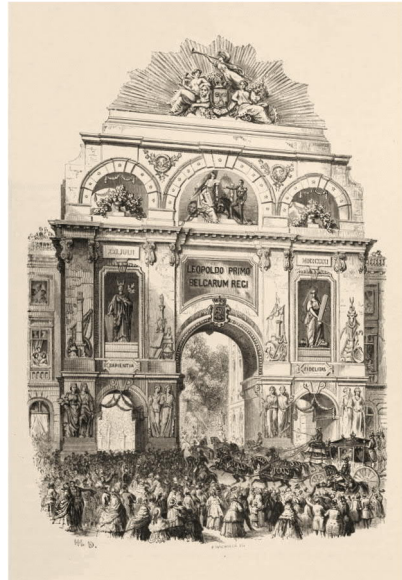
Triomfboog aan de Lakense Poort

Triomfboog in de Koninklijke Straat

De fontein op de Grote Markt

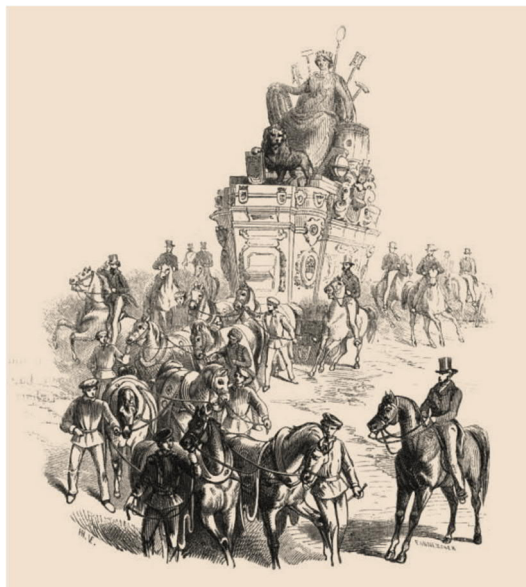

Triomfboog op het Koninklijk Plein

De eerste dag der feestelijkheden was gewijd aan de officiële plechtigheden. Er was enorm veel volk op de been. De bevolking van Brussel was verdubbeld. De koning, vergezeld van de prinsen en de prinsessen, kwam met een stoet hoogwaardigheidsbekleders van Laken. Hij werd door burgemeester Charles de Brouckère begroet op dezelfde plaats waar hij 25 jaar geleden van de burgemeester de stadssleutels had ontvangen. Het paard waarop Leopold 25 jaar tevoren zijn intrede in Brussel had gedaan leefde nog en werd speciaal goed verzorgd in een aparte stal in Laken. Op de trappen van St.-Jakob ten Caudenberg werd hij opgewacht door de overlevende leden van het Congres met de Gerlache, Rogier, de Merode, Vande Weyer. Na de gebruikelijke redevoeringen ging de officiële stoet verder naar het St.-Jozefsplein, waar om 13 u iedereen die iets betekende in het land aanwezig was: het leger, de geestelijkheid, de diplomaten, de gedecoreerden... Een plechtig Te-Deum werd daar in open

licht opgedragen door de kardinaal. Het koor van 1000 man dat het Te-Deum opluisterde gaf 's avonds ook een optreden in het park. Daarna werd een serenade aan de koning gegeven. Er werd hem door de leden en oud-leden van kamer en senaat een groot banket aangeboden met duizenden deelnemers, met hele ossen aan het spit, wijnfontein, enz.

De tweede dag was er een bloemententoonstelling van de Société de Flore in het park. Er was ook de prijsuitdeling voor de beste Franse en Nederlandse gelegenheidsgedichten. Voor Franse poëzie vinden we bij de laureaten Victor Walton, leraar aan het college te Tienen en voor Vlaamse poëzie Prudent van Duyse, archivist van Gent. 's Middags was er parade van de burgerwacht. Er brak toen echter een geweldig onweer los; de toeschouwers lieten zich natregenen; de burgerwacht marcheerde voort; de koning bleef onbeweeglijk en aanvaardde maar pas na een half uur douche zijn jas. Drie uur duurde het defilé. In de avond werd er een groot galaconcert gegeven met uitvoering van operamuziek in het park. Heel de stad was verlicht. Het stadhuis was met gasvlammen verlicht. De aristocraten van de stad wedijverden met elkaar voor de meest geslaagde verlichting van hun huizen doch het was het huis van de hertog van Arenberg dat de kroon spande. De Munt had haar gigantisch vijffrankstuk ook verlicht.

De praelwagen van Leuven

De derde dag ging er een prachtige historische stoet uit met enorme praelwagens. De wagen van Leuven, die volgens de gravure de minst mooie was, was gevormd door een groot zittend beeld van Leuven (verpersoonlijking der stad) omringd door brouwersgereedschap. Op de wagen stonden de schilden van de 7 families en de emblemen van alle brouwerijen van Leuven. Blijkbaar waren het de brouwers die deze wagen hadden bekostigd. Leuven schijnt bij de viering van de koning een eerder passieve rol gespeeld te hebben. Leopold I is er trouwens niet op staatsiebezoek geweest, wat hij bij de meeste belangrijke Belgische steden wel deed.

Tijdens de avond was er een galaconcert in de Muntshouwburch. Het geheel werd besloten door een geweldig vuurwerk zoals we er waarschijnlijk niet te veel meer zullen te zien krijgen. Er waren twee "bouquets"; voor de eerste alleen werden er niet minder dan 6.000 vuurpijlen afgeschoten. Men schat dat er voor de gelegenheid en om de emotie weg te spoelen tijdens die drie dagen er rond de 493.000 glazen bier (en dat waren er toen nog geen van 25 cl) in de 32 herbergen van de stad werden getapt.

De munt

Hiernaast ziet u het uittreksel uit het Staatsblad van 1856 waarin de uitgifte van de gedenkmunten wordt aangekondigd. Er wordt in feite nergens gezegd dat het om munten gaat die koers hebben. Ze worden “médailles-jetons” genoemd in de tekst. Uit de context blijkt echter duidelijk dat het om gedenkmunten gaat en niet om penningen: ze werden geslagen met hetzelfde gewicht en gehalte

als de stukken van 2 F en 5 ct. Het is eveneens eigenaardig dat er met geen woord wordt gerept over de gouden 40 F, vergetelheid? Het feit dat geen enkel supplement gevraagd werd bij de verkoop van de stukken is een duidelijk bewijs dat het hier om volwaardige munten gaat.

lood zilverhoudend was en een eerste zilverbaar werd op de Munt tot voornoemde medailles verwerkt.

De munt werd gegraveerd door Adolphe Christian Jouvanel (Rijssel 10/5/1798 – Brussel 9/9/1867) van wie ongeveer 75 verschillende penningen bekend zijn. Hij was de zoon van de beeldhouwer Jean-Baptiste Clement Jouvanel en leerling van Rude. In 1846 probeerde hij een serie met de voornaamste beroemdheden van België uit te geven. De serie was gepland voor 25 exemplaren, één per maand aan 5 F per stuk doch na 12 exemplaren stopte hij ermee. In 1847 nam hij deel aan de muntprijkskamp en won de prijs van 1.000 F.

Bibliografie

Louis Hymans, *XXVe anniversaire de l'inauguration du roi, LES FÊTES DE JUILLET, compte rendu des solennités et cérémonies publiques célébrées à Bruxelles les 21, 22 et 23 juillet 1856*, Brussel 1856.

H. Dewit

Dit artikel werd gepubliceerd in Muntklapper 113, januari, februari, maart 2022.

FÊTES NATIONALES.

XXVe anniversaire de l'inauguration du Roi.

A l'occasion du XXVe anniversaire de l'inauguration du Roi, il sera frappé, à l'hôtel des Monnaies, des médailles-jetons, en argent, au poids et au titre de la pièce de 2 francs, et en cuivre, du module de la pièce de 5 centimes.

On pourra se procurer les jetons en argent à raison de 2 francs, et les jetons en cuivre à raison de 5 centimes, savoir :

Pendant les journées des 21, 22 et 23 de ce mois, de 10 heures du matin à 3 heures de relevée à l'hôtel des Monnaies, à Bruxelles.

Après le 23, à la Banque Nationale à Bruxelles et chez ses agents dans les provinces.

Er werden bij deze gelegenheid voor de eerste maal ook exemplaren uitgegeven met Vlaamse tekst. In totaal werden 449 gouden stukken van 40 F geslagen, enkel met Franse tekst, 11.545 Franstalige 2 frankstukken en 1.898 Vlaamse en 214.261 Franstalige 5 centiem en 3.000 Vlaamse. Er zijn ook een aantal 5 centiem in brons vervaardigd.

Met dezelfde voorzijde bestaat er ook een zilverstuk dat gemaakt werd met het eerste zilver uit de mijnen van Membach, op wiens territorium nu het stuwmeer van de Gileppe ligt. De mijnen van Membach waren loodmijnen, uitgebaat door een van de vele naamloze genootschappen, gesticht door de Société Générale. Men had ontdekt dat het

